

МЕТОДИЧНІ НОВАЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ ДІЛОВОЇ ГРИ «ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА» ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ-ПОДАТКІВЦІВ МИТНОЇ СЛУЖБИ

Піскова Ж. В. к. е. н, доцент,
Козинець І. І. к. пед. н, доцент

Україна, Дніпро, Університет митної справи та фінансів

DOI: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijite/01062018/5669

ARTICLE INFO

Received 12 April 2018
Accepted 19 May 2018
Published 01 June 2018

KEYWORDS

methodology,
business game,
taxation of enterprise,
student,
Customs

© 2018 The Authors.

ABSTRACT

The paper describes the methodology of business game "Enterprise Taxation" for Customs tax service students training. The purpose of the game, its task, an approximate duration and stages of the game are explained in the work. The author determines the distribution of auditorium time for each stage of the game and proposes an algorithm for its conduct. The method of the game provides solving following professional problems by Customs tax service students: choice of optimal taxation option strategy; correct use of current legislative and normative tax documentation; selection of tax reporting forms (tax returns); preparation of tax documentation. Proposed methodology for game organizing promotes the development of special competencies of students while studying and subjects of small entrepreneurship engaged in self-education.

Вступ. В умовах глобалізаційних процесів залишається актуальним питання якісної професійної підготовки студентів-податківців для митної служби. Ділові ігри перетворюють під час навчальних занять теорію у цікаву практику, допомагають студентам удосконалити навички співпраці, взаєморозуміння, швидкого прийняття рішення, взаємоповаги та вміння працювати у команді, поважати думку кожного із учасників. Такі ігри сприяють активізації навчальної діяльності студентів, полегшують засвоєння навчального матеріалу з нормативних дисциплін, зокрема термінології; сприяють розвитку комунікативних компетенцій, пізнавальної діяльності, формуванню уміння творчо вирішувати проблеми, налагодженню емоційних контактів між учасниками навчально-виховного процесу. Тому є нагальна потреба розробляти такі гри для впровадження у навчальний процес.

Результати дослідження. Пропонуємо методику проведення ділової гри «Оподаткування підприємства» для підготовки фахівців ступеня вищої освіти «бакалавр» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік та оподаткування».

Мета проведення ділової гри: закріплення знань щодо порядку ведення податкового обліку; знаходження альтернативних варіантів оподаткування підприємства, процедур узгодження між бухгалтерським та податковим обліком, порядку складання податкової звітності суб'єктами малого підприємництва, придбання навичок з прийняття рішень в умовах наближених до виробничих, забезпечення активізації аудиторних занять і самостійної роботи студентів.

Завдання: формування знань щодо основних прийомів та методів ведення податкового обліку на підприємстві, дотримання податкового законодавства про податки, платежі, інші надходження, набуття практичних навичок щодо поєднання результатів бухгалтерського та податкового обліку в процесі складання податкової звітності.

Учасники гри: студенти, викладачі.

Орієнтовна тривалість: 120 навчальних хвилин.

Етапи гри:

1. Вступний інструктаж.
2. Формування груп учасників і розподіл ролей між ними.
3. Вивчення сценарію.
4. Дискусія.
5. Ігровий процес.
6. Підбивання підсумків гри.

Послідовність етапів проведення ділової гри

Вступний інструктаж

Основне призначення вступного інструктажу – ознайомлення учасників гри з правилами і регламентом.

Модератор (викладач) ділової гри проводить інструктаж:

- ставить мету і завдання гри;
- розкриває зміст гри, її правила;
- встановлює регламент гри та час на проведення кожного етапу.

Найважливіший аспект першого етапу - чітке окреслення цілей і завдань роботи та їх достатнє обґрунтування. Це спонукає учасників гри до наукового пошуку та встановлення змістовно-логічних зв'язків нової інформації з раніше вивченим навчальним матеріалом.

Формування груп учасників і розподіл ролей між ними

Учасники ділової гри - студенти академічної групи, які поділяються на підгрупи з урахуванням їхніх побажань. Кожна підгрупа виконує окрему функціональну роль відповідно до концептуальної моделі напряму «Облік і оподаткування» і, відповідно, до ділової гри: головний бухгалтер, бухгалтер з обліку виробництва і калькулювання, бухгалтер з податкового обліку. Учасники гри здійснюють однакові операції згідно з функціонально-рольовою моделлю напряму «Облік і оподаткування». Обирається відповідальний у підгрупі, який координує дії кожного з учасників процесу, вирішує організаційні та спірні питання, приймає остаточне рішення. Рішення від кожної підгрупи приймається відповідальним лише одне, тому воно має бути консолідованим і зваженим.

Вивчення сценарію

Після розподілу ролей гравці ознайомлюються з вхідною інформацією, враховуючи водночас свою роль. Для вивчення ситуації частину інформації надають модератори (викладачі), а частину учасники підбирають самостійно.

Ключовим моментом даного етапу є уточнення та доповнення поданої навчальної інформації, завдань до її опрацювання. Модератор (викладач) може відповісти на запитання студентами уточнюючі запитання або запропонувати студентам коротко обмінятися думками з даної проблеми для раціоналізації подальших дій відповідно до мети роботи.

Важливо, що цей етап обмежується невеликим проміжком часу, щоб подання інформації не переросло в загальне обговорення, що порушить хід виконання окремих завдань.

Дискусія

Викладач ще раз нагадує завдання, яке потрібно виконати. Спонтанно відбувається обмін думками між самими учасниками.

Саме на цьому етапі відбувається безпосереднє вирішення поставлених завдань на основі аналізу навчальної інформації, що супроводжується обміном досвідом, знаннями, взаємним навчанням та взаємопідтримкою учасників підгрупи відповідно до обраних ролей.

Коли краще підготовлені студенти пояснюють складний матеріал, вони самі його переосмислюють. Під час цих пояснень вони виявляють прогалини у своїх знаннях і намагаються їх ліквідувати. Викладач при цьому виступає в ролі консультанта, помічника, стороннього експерта, у жодному разі не критикуючи методи вирішення завдань, не допускаючи натиску авторитету або досвіду й не підганяючи студентів працювати швидше.

Недоцільним є також ігнорування або активне стимулювання до роботи «мовчунів» - тих учасників підгрупи, які зазвичай пасивно проявляють себе під час роботи. Важливо відзначити, що вони виконують свою важливу роль у підгрупі, бо є слухачами, для яких генеруються ідеї, що спонукають лідерів організувати себе, і при цьому часто самі є тими учасниками, які втілюють, доводять до логічного завершення висловлені думки й забезпечують отримання результату - продукту навчальної діяльності підгрупи.

Ігровий процес

Ігровий процес здійснюється із застосуванням таких методичних форм, як метод «коло ідей» і метод «папки із вхідними документами».

Орієнтований перелік навчальних питань наданий до кожної ділової гри окремо.

Важливі аспекти цього етапу:

- 1) модератор (викладач) подає інформацію в такому вигляді, щоб кожен учасник підгрупи мав змогу індивідуально з нею ознайомитись і, в разі необхідності, зробити відповідні помітки;
- 2) модератор (викладач) відводить певний час на ознайомлення з інформацією, її первинне осмислення та на «занурення» в навчальну ситуацію;

3) модератор (викладач) пропонує студентам виконати завдання так, щоб кожна підгрупа отримала конкретний результат роботи, що дає змогу зіставляти їх, порівнювати, аналізувати. Підведення підсумків гри

На цьому етапі здійснюється аналіз і оцінювання роботи як підгруп, так і окремих учасників. Здійснюється процес завершальної дискусії. Викладач спонукає студентів до завершення роботи над завданням, вироблення спільного рішення та його презентації.

Модератор (викладач) ознайомлює учасників гри з правильним варіантом вирішення завдання і дає їм можливість його обговорення.

Після проведення кожної гри бажано оцінити її ефективність за допомогою заповнення учасниками гри анкети.

Орієнтований перелік навчальних питань:

- розроблення стратегії обрання оптимального варіанту оподаткування;
- підбір відповідної законодавчо-нормативної податкової документації;
- підбір форм податкової звітності (податкових декларацій);
- підготовка податкової документації.

Методи проведення ділової гри: метод «папка із вхідними документами».

Розподіл аудиторного часу для кожного етапу:

I етап – 10 хв.

II етап – 10 хв.

III етап – 30 хв.

IV етап – 10 хв.

V етап – 30 хв.

VI етап – 30 хв.

Важливий фактор досягнення цілей ділової гри – це дотримання алгоритму її проведення (табл. 1). Запропонований алгоритм складений з урахуванням принципу хронологічної послідовності і логічної структуризації матеріалу, розрахований на 120 хв. Алгоритм дій узгоджений з керівником наскрізного тренінгу.

Таблиця 1. Алгоритм проведення ділової гри «Оподаткування підприємства»

Час, хв.	Навчальні питання	Функції модератора (викладача)	Дії учасників гри
10	Вивчення й усвідомлення вступної настанови на гру, правил її проведення і поведінки учасників	Постановка мети, завдань, питань, правил. Представлення учасників гри.	Загальне обґрунтування. Постановка питань.
10	Розгляд початкових питань	Надання слова учасникам	Викладення і обґрунтування питань
15	1. Формування переліку податків, зборів (обов'язкових платежів), розгляд механізму їх сплати при загальній системі оподаткування	Координація роботи учасників	Постановка питань. Контраргументи і їх обґрунтування
15	2. Формування податкового навантаження при спрощеній системі оподаткування	Координація роботи учасників	Постановка питань. Контраргументи і їх обґрунтування
10	3. Вибір оптимального варіанту оподаткування підприємства	Затвердження висновків	Аналіз факторів, обґрунтування розрахунків
10	4. Узгодження обраного варіанту оподаткування з нормативно-законодавчою базою України.	Координація роботи учасників	Постановка питань. Контраргументи і їх обґрунтування
20	5. Формування податкової декларації платника єдиного податку – юридичної особи для подачі до фіскальних органів	Затвердження висновків	Аналіз факторів, обґрунтування рішення
20	6. Прийняття рішення	Затвердження висновків	
10	Завершальна частина	Підбивання підсумків	

Таблиця 2. Навчально- методичні матеріали, що видаються учасникам для підготовки до ділової гри

Показник	Характеристика
Час проведення	120 навчальних хвилин
Сутність проблеми	Складання податкової звітності відповідно до обраної оптимальної системи оподаткування
Установка на гру	Завдання: обґрунтувати оптимальний варіант оподаткування модельованого підприємства і скласти податкові декларації з урахуванням: <ul style="list-style-type: none"> – податкового календаря підприємства за загальною системою оподаткування; – сформованого податкового навантаження за спрощеною системою оподаткування.
Вихідні дані	а) податковий календар підприємства складається з урахуванням сплати: <ul style="list-style-type: none"> – податку на прибуток підприємств; – податку на додану вартість; – податку на майно в частині плати за землю; – податку на доходи фізичних осіб; – інших податків і зборів. б) податкове навантаження на підприємство за спрощеною системою оподаткування розраховується з урахуванням: <ul style="list-style-type: none"> – відсоткової ставки єдиного податку для платників третьої групи, яке встановлюється відповідно до окремих умов; – якщо платник єдиного податку є платником ПДВ, то ставка єдиного податку складає 3 % від отриманого доходу; – у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку, ставка складає 5 % від отриманого доходу. в) до складу податкової звітності відноситься Податкова декларація платника єдиного податку-юридичної особи.
Оформлення податкової звітності	Податкова декларація
Пропозиції головному бухгалтеру	Чіткий і зрозумілий виклад аргументів і висновків головному бухгалтеру щодо оптимальності оподаткування Готовність до дискусії Використання посилань на законодавчі акти

Висновки. Таким чином, методика даної гри передбачає студентами-податківцями митної служби вирішення таких найголовніших професійних проблем: вибір стратегії оптимального варіанту оподаткування; правильне використання чинної законодавчо-нормативної податкової документації; підбір форм податкової звітності (податкових декларацій); підготовка податкової документації. Вважаємо, що гра стане в пригоді не тільки студентам та викладачам під час навчального процесу, а й підприємцям як суб'єктам малого підприємництва.